

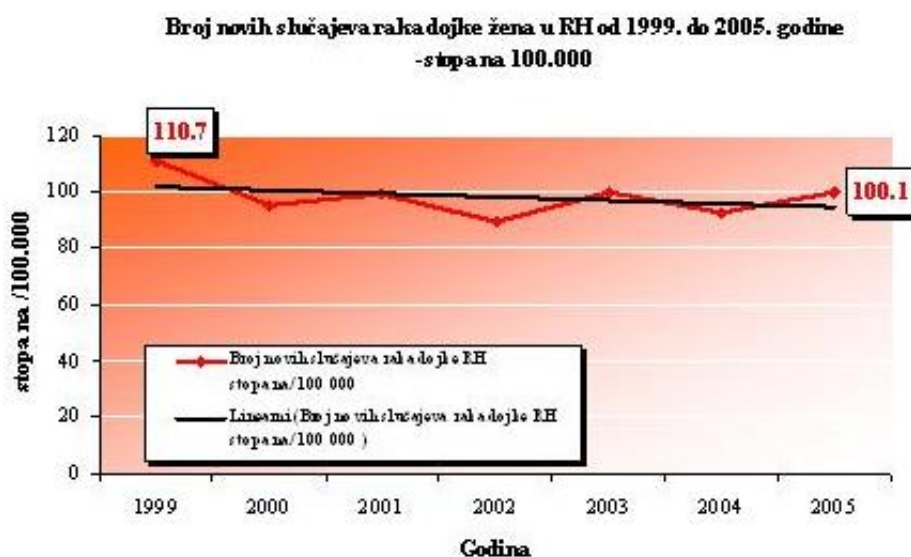
Provedba Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke u Osječko-baranjskoj županiji

Tibor Santo

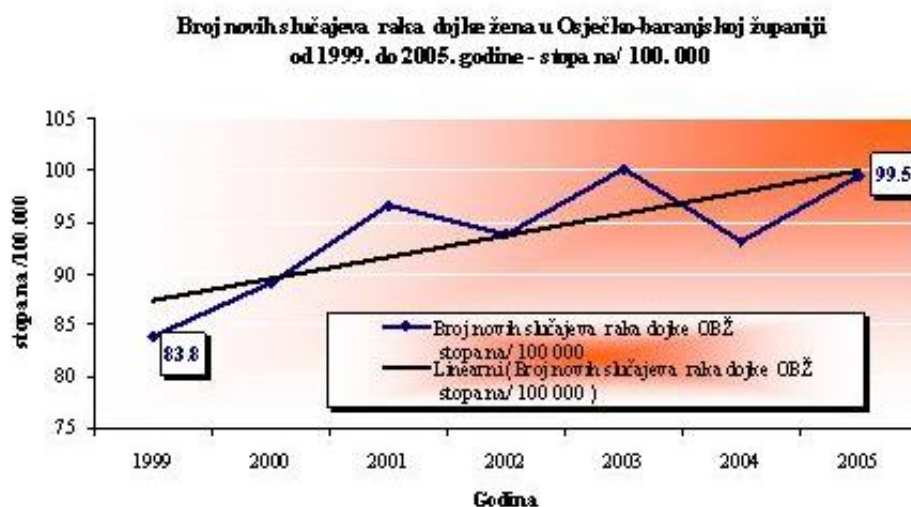
Nastavni zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije

Provedba nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke počela je u Osječko-baranjskoj županiji mamografskim pregledom žena 1937. godišta 2. listopada 2006. godine. Programom je predviđeno da se tijekom 2 godine na preglede pozove ukupno nešto više od 43500 žena 1937. do 1955. godišta. Pregledi se obavljaju u ukupno 4 mamografske jedinice od čega su 2 u Osijeku (Dom zdravlja Osijek i Klinička bolnica Osijek) i po jedna u Đakovu i Našicama. Na punu opravdanost aktivnijeg pristupa u ranom otkrivanju raka dojke u županiji ukazuju i podaci o uzlaznom trendu kako broja novih slučajeva tako i mortaliteta koji su viši od prosjeka za republiku Hrvatsku (slike 1.-3.).

Slika 1.

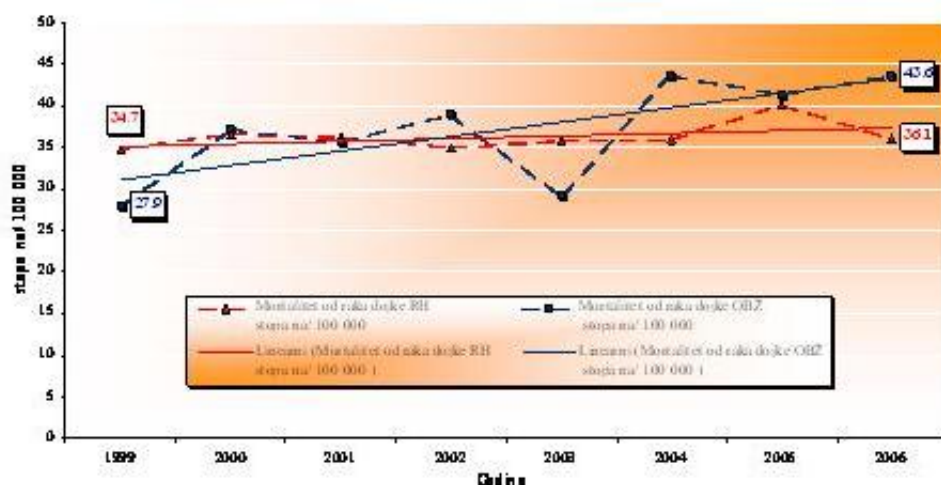
Slika 2.

Izvor podataka: Registar za rak Hrvatske - Croatian Cancer Register. Bilten br. 24-30; Bulletin no. 24-30.

Slika 3.

Mortalitet od raka dojke žena u Hrvatskoj i Osječko-baranjskoj županiji
od 1999. do 2006. godine-stopa na 100 000

Izvor podataka: DEM-2 obrazac; Državni zavod za statistiku za godine 1999.-2006. godine

Po stopi mortaliteta na 100.000 žena (43,6) Osječko-baranjska županija nalazi se na visokom 4. mjestu među hrvatskim županijama (tablica 1).

Tablica 1. Broj žena umrlih od raka dojke u Hrvatskoj po županijama u 2006. godini-broj i stopa na 100.000 žena

ŽUPANIJA	BROJ	STOPA	RANG
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	30	47,3	1
PRIMORSKO-GORANSKA	73	46,1	2
LIČKO-SENSKA	12	44,1	3
OSJEČKO-BARANJSKA	75	43,6	4
GRAD ZAGREB	171	41,2	5
ZAGREBAČKA	60	37,6	6
SISAČKO-MOSLAVAČKA	36	37,4	7
ZADARSKA	30	36,4	8
ŠIBENSKO-KNINSKA	21	36,1	9
BRODSKO-POSAVSKA	31	34,1	10
KARLOVAČKA	25	34,0	11
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	23	33,5	12
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	16	33,0	13
ISTARSKA	34	32,0	14
MEDIJURSKA	19	31,5	15
VARAŽDINSKA	28	29,5	16
VUKOVARSKO-SRBEJSKA	31	29,2	17
KRAPINSKO-ZAGORSKA	21	28,8	18
SPLITSKO-DALMATINSKA	68	28,6	19
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	16	24,9	20
POŽEŠKO-SLAVONSKA	10	22,5	21
HRVATSKA-ukupno	830	36,1	

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku; DEM2/2006

U sklopu priprema za početak provedbe Programa obavljani su sastanci sa timovima koji će provoditi mamografski screening, ravnateljima i glavnim sestrama te voditeljicama patronažnih službi zdravstvenih ustanova s područja županije. Također je uspostavljena suradnja i dobijena podrška županijskih i lokalnih vlasti. O početku provedbe programa javnost je obaviještena zajedničkom tiskovnom konferencijom župana i koordinatora provedbe programa za Osječko-baranjsku županiju. Sredstva javnog priopćavanja od početka su izvrsno surađivala i pružala dragocjenu pomoć u animiranju žena za odaziv na preglede. Suradnja je uspostavljena i s civilnim udrugama i organizacijama (liga protiv raka, udruga žena liječenih na dojci, Crveni križ i sl.) koje su također davale i daju značajan doprinos cilju postizanja što većeg odaziva na preglede. Informiranju i animiranju žena posebno su doprinosile patronažne službe domova zdravlja u županiji tijekom cijelog

procesa informiranja i pozivanja na preglede bilo da su u sklopu redovitih aktivnosti podsjećale žene na važnost odlaska na pregled (bez obzira jesu li u tom trenutku poziv već dobile) ali i kroz posebne aktivnosti ponovnog pozivanja onih žena koje se nisu odazvale. Iako je program postavljen "centralizirano" (pozivanje, prikupljanje i obrada podataka i sl.) što je isključilo iz aktivnije uloge obiteljske liječnike njihova suradnja kako u procesu animiranja žena povjerenih im u skrb, tako i u informiranju o tijeku daljnjeg praćenja žena sa suspektim nalazima te prilikom ponovnog pozivanja neodazvanih. Tijekom 14 mjeseci provedbe programa pozivi na mamografski probir upućeni su na adrese nešto više od 31.500 žena od kojih se odazvalo nešto više od 18.500 što čini odaziv na razini 60% (za godišta 1937.,1954. i 1955. koja su detaljno obrađena odaziv je 60,7%).U broj odazvanih uključene su i one žene koje su unutar godine dana bile na mamografiji (1644) ili se već liječe od karcinoma ili su u obradi (584). Od žena koje se nisu odazvale 11727 se nije javilo, 706 je izjavilo da ne želi pregled, 397 je umrlo, 120 promijenilo termin pregleda a 105 navelo drugi razlog nedolaska (uglavnom trošak prijevoza do najbliže mamografske jedinice).

Prema preporukama povjerenstva za organizaciju, stručno praćenje i kontrolu kvalitete programa mamografskog screeninga MZSS primjenjuje se metoda dvostrukog očitavanja snimaka a kod interpretacije nalaza koristi se BI-RADS klasifikacija koju je razvio ACR (American College of Radiology). Sažetak navedene klasifikacije uz konkretne upute o daljnjem postupanju upućen je na približno dvjestotinjak ordinacija opće/obiteljske medicine i odabranih ginekologa u PZZ. Ukupno je do sada 972 (6,98%) nalaza bilo BI_RADS 0 (potrebna dodatna obrada), uredan nalaz (BI-RADS 1) imalo je 4218 (30,3%), benignan nalaz (BI-RADS 2) imalo je 7114 (51,1%) žena, BI-RADS 3 (vjerojatno benignan nalaz uz potrebno praćenje i snimanje nakon 6 mjeseci) očitao kod 1414 (10,16%) žena, BI-RADS 4 (suspektan nalaz-potrebna core biopsija ili citološka punkcija) utvrđen je kod 191 (1,37%) žene, 13 (0,09%) žena je imalo nalaz BI-RADS 5 (visoko suspektno maligna promjena). Ukupno je suspektnih nalaza (BI-RADS 4 i 5) bilo do sada 204 što čini ukupno 1,47% svih nalaza. Premda je većina žena sa suspektnim nalazom u obradi do sada je dijagnosticirano 44 žena s potvrđenim karcinomom.

Premda je dosad postignut odaziv od 60 –tak posto manji od deklariranog cilja na nacionalnoj razini (70%) ipak je viši u odnosu na dosad postignut odaziv u Hrvatskoj u cjelini (51%). Približavanje željenoj razini odaziva na preglede mogu će je postići na nekoliko načina:

1. boljim uključivanjem obiteljskih liječnika i odabranih ginekologa žena obuhvaćenih programom u svim fazama provedbe programa
2. omogućavanjem besplatnog jednokratnog prijevoza do najbliže mamografske jedinice uključene u program (bilo da se radi o javnom prijevozu ili organiziranjem posebnog prijevoza, naročito za prometno izoliranija područja)
3. širenjem mreže mamografskih jedinica povećati dostupnost pregledima.

Kontakt adresa:

Dr Tibor Santo

Koordinator provedbe nacionalnog programa

ranog otkrivanja raka dojke za Osječko-baranjsku županiju

Nastavni zavod za javno zdravstvo

Županije osječko-baranjske

e-mail: Tibor.Santo@zzizosijek.hr